

a) A kapcsolás szimmetriája miatt az R nagyságú ellenállásokon és a $3R$ nagyságú ellenállásokon folyó áramok páronként megegyeznek. Az 1. ábrán látható jelölésekkel a Kirchhoff-féle huroktörvény és csomóponti törvény:

$$I_2 \cdot 3R - I_r \cdot r - I_1 \cdot R = 0,$$

$$I_1 = I_r + I_2 \quad \text{illetve} \quad I = I_1 + I_2.$$

Ezekből

$$I_1 = I_2 \frac{3R + 4r}{4R + 2r},$$

továbbá az eredő ellenállás:

$$R_e = \frac{U_0}{I} = \frac{I_2 \cdot 3R + I_1 \cdot R}{I_1 + I_2} = R \left(2 - \frac{R}{2R + r} \right).$$

A zárójelben álló kifejezés r monoton növekvő függvénye az $r \geq 0$ tartományban, az eredő ellenállás legkisebb értéke tehát $r = 0$ -nál (rövidzárnál): $R_e^{\min} = \frac{3}{2}R$; a legnagyobb pedig $r = \infty$ esetén (szakadásnál): $R_e^{\max} = 2R$.

b) A fenti egyenletekből kiszámítható, hogy a változtatható ellenálláson folyó áram:

$$I_r = \frac{U_0}{3R + 2r},$$

a rá eső teljesítmény pedig

$$P_r = U_0^2 \frac{r}{(3R + 2r)^2}.$$

Ha r nagyon kicsi, vagy ha nagyon nagy (R -hez viszonyítva), akkor P_r kicsivé válik, R -rel összemérhető esetekben pedig valahol maximummal rendelkezik (2. ábra). A maximum helye és értéke a grafikon elemzésével, differenciálszámítással, vagy ügyes algebrai átalakítással határozható meg; ez utóbbit mutatjuk be.

Képezzük a P_r mennyiség reciprokát, és határozzuk meg ennek legkisebb értékét!

$$\frac{1}{P_r} = \frac{1}{U_0^2} \cdot \frac{(3R + 2r)^2}{r} = \frac{1}{U_0^2} \cdot \left(4r + \frac{9R^2}{r} + 12R \right).$$

Az r ellenállás értékének változásakor csak a zárójelben álló kifejezés első két tagja változik, elegendő tehát ezek összegének minimumát meghatároznunk. Alkalmazva a számtani és mértani közepekre vonatkozó egyenlőtlenséget:

$$4r + \frac{9R^2}{r} \leq 2\sqrt{4r \cdot \frac{9R^2}{r}} = 12R,$$

ahonnan

$$P_r^{\max} = \frac{U_0^2}{24R},$$

és a hozzá tartozó r érték: $r_0 = 3R/2$.

Több dolgozat alapján

